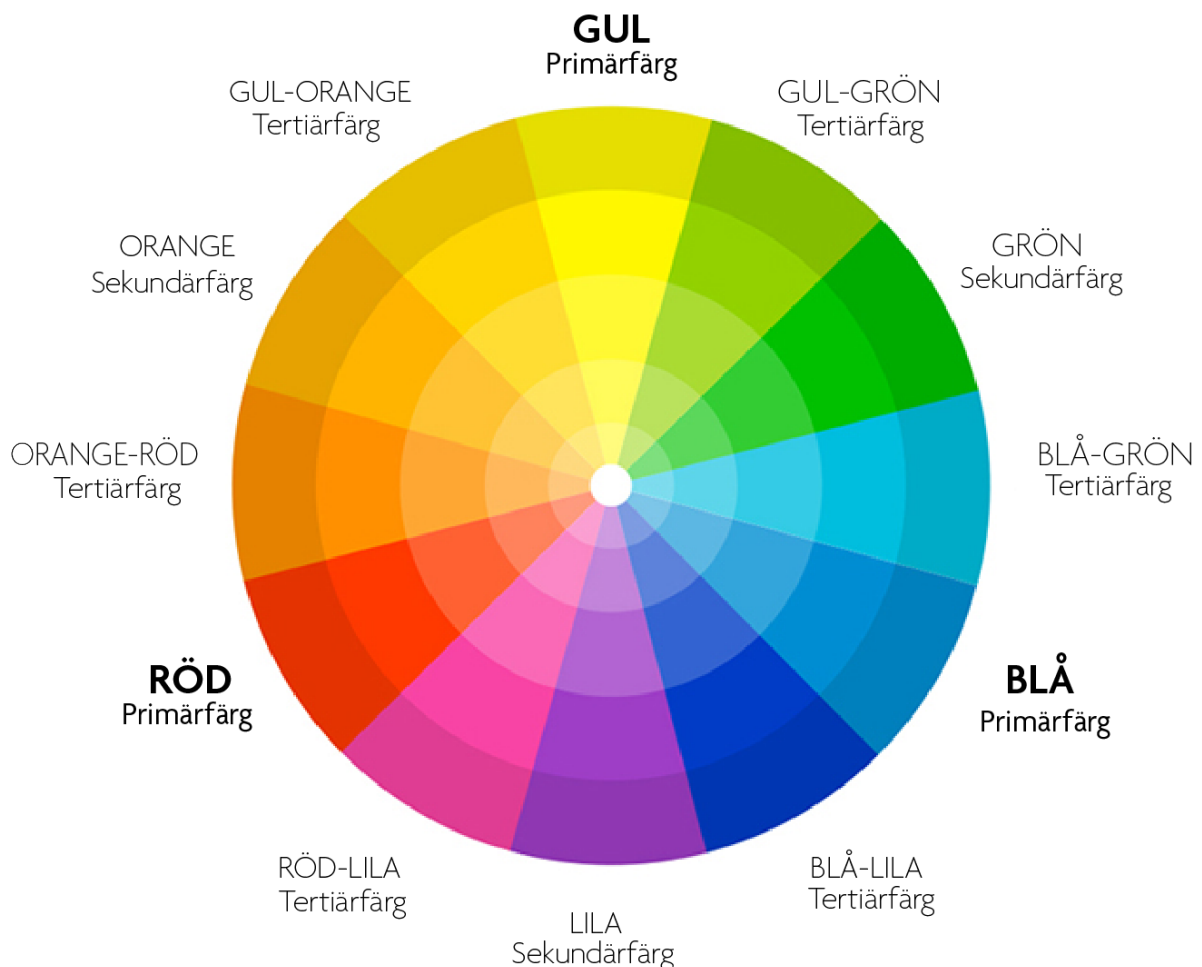

FÄRGLÄRA

Färglära behandlar färgers egenskaper, användning och sammansättning samt hur vi kan systematisera kulörers sammanhang påverkan på varandra. Färgcirkeln och olika färgmodeller kan hjälpa oss att analysera och använda kunskapen i exempelvis inrednings- och arkitekturprojekt. Utöver färgers psykologiska effekter vilka kan skapa individuella upplevelser känslomässigt, kan färg också användas i inredningsdesign rent perceptuellt för att påverka rumsuppfattningen. Kulörer påverkar vår förmåga att navigera, vår uppmärksamhet och vår förståelse av rum tillsammans men en mängd andra attribut som ljus, skugga, akustik, temperatur, lukt osv.

FÄRGCIRKEL

Färgcirkeln består av 12 färger och den kan delas upp i tre olika grupper: primärfärger, sekundärfärger och tertiärfärger.

Primärfärgerna är kulörerna Rött, Grönt och Blått och de kallas för primärfärger eftersom det inte går att skapa dem genom att blanda andra kulörer. Färgcirkeln skiljer sig från det svenska NCS-systemet, vilket är uppbyggt för att beskriva färg utifrån Gult, Rött, Grönt och Blått. I den grundläggande färgcirkeln används inte grönt eftersom grönt fås genom att blanda gult och blått.

1. När vi talar om att en färg är gul eller röd exempelvis så benämns det som färgens kulör eftersom man skiljer mellan "färg" som i fabrikat eller kemisk sammansättning och "kulör".
2. En kulörton är var kulören befinner sig på färgcirkeln, alltså om den exempelvis är gul-orange eller mer röd-orange.
2. Genom att lägga till svart eller vitt till en kulörton skapar vi valörer och man kan också säga att en kulör har en viss svärta. När man talar om en "ren färg" så har den ingen svärta.
3. En kulörs mättnad kan beskrivas som dess intensitet och motsvarar hur mycket pigment den har i sig.
4. När man talat om nyans menar man små skillnader av en färgton i valör (svärta och ljushet) och mättnad.

FÄRG OCH UPPFATTNING AV RUM

Färg kan ha en betydande inverkan på uppfattningen av ett rum. När du väljer färger, studera då också det naturliga ljuset i rummet, och fundera på vad du vill uppnå för stämningen och visuell effekt. Det naturliga ljuset kan komma från olika väderstreck och det medför att färgerna upplevs olika. En blå kulör i ett rum som vetter mot norr upplevs som blåare och kallare eftersom norrljuset är diffuserat blått exempelvis. En god idé är därför att provmåla med kulören i de olika rummen.

Generellt sett får ljusa färger ett rum att verka luftigare, ljusare och rymligare. De reflekterar mer ljus än mörka färger, vilket kan få väggarna att verka dra sig tillbaka och skapa illusionen av mer utrymme. Mörka färger gör ofta att ett rum "förminskas" och att det känns mer inneslutet. Detta kan vara en fördel i vissa situationer, som när du vill skapa en mysig atmosfär och få rummet att kännas mer omhuldande. När mörka valörer implementeras med kunskap kan de ge rummet en känsla av djup och rikedom.

Förutom väggfärger kan du också använda andra element i rummet för att skapa illusionen av mer eller mindre utrymme. Till exempel kan du använda ljusare färger på möbler, gardiner och accessoarer vilka hjälper till att göra rummet mer öppet och luftigt och tvärtom med mörka nyanser.

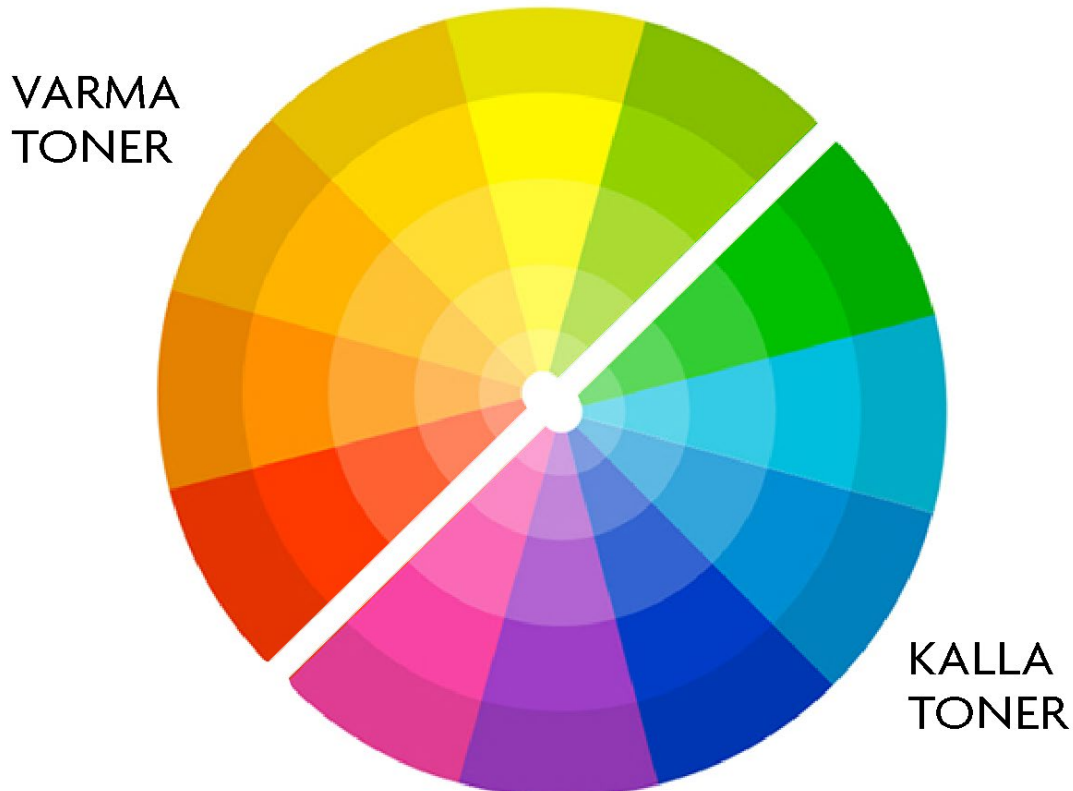
En annan viktig faktor att överväga när du väljer färger eller material är tak och golv. Att måla taket i en ljusare färg än väggarna, som vi oftast gör, hjälper till att skapa intrycket av ett högre tak och gör rummet visuellt mer rymligt. Om taket målas i en mörkare färg än väggarna eller ges ett annat material som exempelvis trä, skapar det intrycket av ett lägre tak och kan få rummet att kännas mer omslutande.

FÄRGPSYKOLOGI I INREDNINGSDSIGN

Färgpsykologi är ett forskningsområde som undersöker hur och varför färg påverkar oss beteendemässigt men också hur det påverkar vårt beslutsfattande. Det finns medfödda preferenser och inlärdade sådana både kulturellt och personligt. En färg kan ge helt olika association och väcka specifika känslor beroende på vilken ton, valör och mättnad som används. Kulturella skillnader spelar en roll som att svart exempelvis förknippas med sorg i vissa kulturer medan sorg i andra kulturer associeras med vitt. Gult är i vissa religioner kunskapens färg medan vi ger detta färgen lila osv. Att vi ser rött och grönt som "av" och "på" eller rött och blått som varmt och kallt är inlärt naturligtvis.

När det gäller vår byggda miljö spelar färger en stor roll för hur vi känner oss på en viss plats och tillsammans med materialval, ljusdesign, kultur och arkitekturen i sig skapar detta sammantaget den platsspecifika upplevelsen.

Det finns en mängd forskning och litteratur i ämnet men mycket kort kan man sammanfatta hur färgtoner påverkar människan som följer:

Varma färger

Färger på ena halvcirkeln som gul-grön, gul, gul-orange, orange, röd-orange och röd tillhör de varma tonerna och associeras ofta med passion, energi och glädje. De är dominerande och fångar vår uppmärksamhet men kan vara påträngande då de fångar vår uppmärksamhet och kan skapa oro.

Kalla färger

Den andra halvan av färgcirkeln som röd-lila, lila, blå-lila, blå, blå-grön och grön tillhör de kalla tonerna och upplevs som seriösa, trygga och lugnande. Vissa av de blå kan ibland kännas lite "platta" beroende på vad de kombineras med. Å andra sidan är de ofta behagliga och lugna och kan skapa en atmosfär som underlättar lättare exempelvis. Grönt är en kulör som snabbt ändrar upplevelse från kallt med bara lite blått i till varmt med en gnutta gult.

Kalla & varma toner inom respektive halvcirkel

Man kan också jämföra tonerna inom den varma och den kalla halvcirkeln och i relation till varandra kan en blå ton som har grönt i sig kännas varmare än en rent blå ton och en gul ton med grönt i sig kan kännas kallare än en gul med rött i sig.

FÄRGERS BETYDELSE

Nedan följer en kort beskrivning per nyans i färgcirkeln samt av de neutrala kulörerna.

Vitt associeras med renhet, enkelhet, oskuld och nystart. Det ger en känsla av frihet, nytänkande och friskhet, men kan också uppfattas som intetsägande, tomt och sterilt. Vitt kan på det viset lyfta fram själva människan som vistas i utrymmet och vara mer som en tyst kuliss. Vitt är även förknippat med fred och en känsla av lugn men även med förändring som "ett vitt oskrivet blad".

Gult skapar en glad atmosfär, ger optimism och energi och står för ungdomlighet och nyfikenhet. I större mängder i vissa nyanser kan den upplevas som intensiv, distraherande och jobbig för ögat och lämpar sig bättre i utrymmen där man kanske inte vistas stadigvarande. I små doser som accenter sätter det en tvist på inredningen. Gula produkter kan ibland uppfattas som billiga.

Orange är kopplat till värme, exotism, lekfullhet, optimism och rörelse. Det uppmuntrar människor att agera och finns på call-to-action-knappar exempelvis men kan också signalera försiktighet. Det är inte för inte som många skyltsystem och vägkoner har färgen orange. Orange kan vara distraherande på större ytor och särskilt i ljusa färger och i små utrymmen.

Rött är förknippat med entusiasm, social interaktion, intensitet, kraft och passion men också med fara. Rött kan skapa livliga utrymmen där människor känner sig innovativa men färgen kan också signalera aggressivitet eller något brådskande. En röd vägg verkar närma sig och kan vara en fin bakgrund för möbler och accessoarer.

Rosa associeras ofta med skir romantik och lite gammaldags med omtänksamhet, men förknippas även med att vara positiv, glad, kreativ och passionerad. En ljusare nyans av rosa kan vara lugnande eller barnslig beroende på sammanhang medan en starkare rosa kräver uppmärksamhet. Den ljusare nyansen av rosa kan kännas fräsch och ren utan att verka för steril eller kall.

Lila är kopplat till mod, kreativitet, mental energi, intelligens, spiritualitet och respekt samt är förknippat med kunglighet i vår kultur. Mörkt lila och purpur kan vara mycket effektivt som atmosfärskapande kulörer då de signalerar dramatik, lyx, premium, framgång och kreativitet. I mindre utrymmen kan lila vara påträngande och kan få rummet att verka mindre och färgen kan också associera till ledsamhet och sorg. Ljust lila och fuchsia har i historisk samtid ofta kopplats ihop med kvinnlighet eller som nyanser för ett barnrum. Tillsammans med neutraler som olika nyanser av beige kan de dock kännas svala och sofistikerade.

Blått är känt för sina kylande egenskaper förknippat med stelhet och okänslighet, men också som en färg som främjar psykisk styrka och självförtroende, vilket gör det till en avslappnande färg. Blått förmedlar lugn, trygghet, förtroende, ansvar och tillit samt för tankarna till renlighet, vatten samt till himlen. Varmare blå toner används ibland till sovrum eftersom de uppmuntrar hjärnan att slappna av och de skapar en atmosfär av avkoppling.

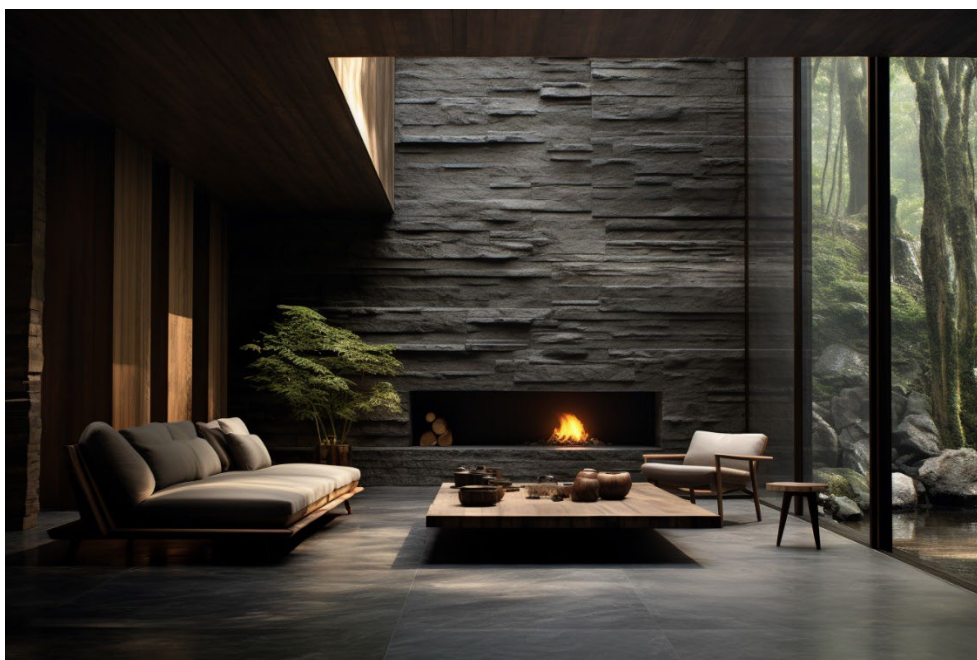
Grönt är den kulör vi förknippar starkast med naturen i vår kultur och den förknippas med känslor av något som är godkänt samt med välbefinnande, kraft, optimism, tillväxt, ekologiskt och hållbart. Det förknippas också med lugn och produktivitet, vilket gör det till en utmärkt färg för kontorsutrymmen eller i exempelvis sjukhusmiljöer. Det är också vanligt för sovrum, precis som blått, men då ofta med lite svärta.

Förändra grönt bara något och plötsligt kan grönt istället ge associationer till illamående, sjukdom, girighet samt till att vara oerfaren.

Det finns en vetenskaplig gren av design vilken kallas för "biophilic design" och den innefattar aspekterna av att införa naturen i arkitekturen. Där används ofta gröna nyanser.

Grått är ett som levande väsen vilken kan skifta starkt beroende på med vilken kulör den kombineras. En grå kulör kan uppfattas som röd om den kombineras med grönt och tvärtom. Betydelsen hos nyanserna i gråskalan är mycket olika. Mörkgrå upplevs mer dramatisk, mystisk och sofistikerad medan ljust grått upplevs mer positiv och lätt. Ofta ersätter man vitt med en ljust grå kulör samt svart med mörkgrått för att dämpa kontrasterna. Metallic grå förknippas med prestige, elegans, modernitet, innovation och hög kvalitet. Grå är en neutral färg och toner av grått kan ge en exklusiv, minimalistisk och behaglig känsla speciellt då de kombineras med olika nyanser av beige och lite dova pasteller.

Svart associeras med rikedom, sofistikerad, elegans, exklusivitet, lyx och minimalism men har historiskt sett förknippats med sorg, mörker, rädsla och ondska. Svart associeras även

med makt, styrka och formalitet. I inredning kan svart vara svårt att hantera eftersom det inte reflekterar ljus i de fall ytan är matt eller har mycket struktur. Svart tar därför bort förmågan att uppleva ljus och skugga och minskar vår möjlighet till orientering i rummet.

Svart är liksom grått en neutral färg som påverkar andra färger starkt. Den kan få vissa färger att "dö" medan andra ser klarare och mer "levande" ut. Svart tillsammans med andra kulörer förmedlar väldigt olika saker: kombinera svart med pastell och det får en lekfull känsla, komplettera med vitt och det blir mer sofistikerat, kombinera svart med gult och det signalerar varning medan den tillsammans med metaller som guld, mässing, koppar eller silver ger en känsla av exklusivitet.

Brunt betraktas ofta som en neutral färg, särskilt i ljusare nyanser som beige. Vissa bruna färger, som en rik chokladfärg, kan vara djupa och slående och associeras med värme, pålitlighet, att vara jordnära eller med maskulinitet.

Precis som grönt kan brunt i rätt nyans signalera en känsla av naturligt och ekologiskt medan den i en annan nyans snabbt ändras till att förmedla en känsla av något smutsigt, osofistikerat eller sjukt.